

Sprawozdanie z działań dotyczących zbiorów przejętych od ks. Józefa Kowalczyka

Zbiory dziedzictwa Ormian Polskich przejęte od ks. Józefa Kowalczyka, byłego Duszpasterza Ormian zostały przewiezione najpierw w całości z Paradyża do Gdańska, a następnie część przewieziona została do Warszawy. Nie były one spisane. Przekazanie nastąpiło na podstawie protokołu, w którym wymienione zostały głównie numery pudeł. W Gdańsku znajdują się: kapy i ornaty oraz sprzęty liturgiczne. Do Warszawy w sierpniu 2005 r. przywieziony został zbiór, który obejmuje: starodruki, rękopisy, książki, czasopisma, fotografie oraz zbiór dokumentów w teczkach częściowo opisanych. Wszystko w kartonach ponumerowanych. Do zbioru należy też 60 obrazów. Początkowo zbiór ten umieszczony został w wynajętym tymczasowo, strzeżonym lokalu na ulicy Marymonckiej 5.

Rozpoczęło się tworzenie spisu z natury, który polegał na tym, że każda pozycja z kartonu była zapisana w programie Excel, w bazie pt: "Dane", pod kolejnym numerem i z opisem: roku wydania, języka, kategorii, stanu zachowania (w skali od 1-6), ew. pochodzenia-własności, uwagami oraz numerem nowego kartonu. Następnie sfotografowana na stronie tytułowej z nadanym numerem. Kategorie opisanie książek: rękopisy, starodruki - księgi do 1799 roku, "destrukty" czyli pozycje b. zniszczone i nie dające się opisać, księgi metrykalne czyli księgi z kościołów ormiańskich, książki od 1800 - 1945 r. czasopisma i osobno wydane po 1945 r.

Wszystkie spisane księgi do roku 1945 obejmują numery od 0001 do 1388 i zostały zapakowane do kartonów o numerach od 001 do 060. Teczki z dokumentami zostały opisane numerami od t1 do t 471 z ew. komentarzem zastanym na okładce, na temat zawartości (bez otwierania) teczki i zapisane w bazie pod nazwą "Dokumenty" i pozostawione w kartonach, w których były.

Inwentaryzacja na ul. Marymonckiej 5 trwała od 29 sierpnia do 30 listopada 2005 r. Spisano księgi do 1945, teczki i czasopisma. Praca ta została wykonana w czasie ok. 460 godzin przez następujące osoby: Ewa Abgarowicz, Jan Abgarowicz, Monika Agopsowicz, Tera Agopsowicz, Władysław Deńca, Jakub Kopczyński, Karol Kram, Janina i Andrzej Lachowie, Krystyna Ohanowicz i Maria Przysiecka.

Dzięki przychylności Księdza Prymasa Józefa Glempa, Ordynariusza Katolickiego Obrządku Ormiańskiego w Polsce oraz ofiarności przedstawicieli środowiska, spuścizna ormiańska została umieszczona w lokalu wynajmowanym od Fundacji im. Prymasa Tysiąclecia na ulicy Dewajtis 3. Dnia 3.12.2005 przeprowadzono cały zbiór tamże. Przeprowadzkę i transport zorganizowali i wykonali: Jan Abgarowicz, Franciszek i Andrzej Abgarowicz, Monika Agopsowicz, Władysław Deńca, Maciej Żybuła, Krzysztof Nowak, Stanisław Barszcz i Krystyna Ohanowicz.

Dalszy etap inwentaryzacji to spisanie i sfotografowanie wszystkich pozycji wydanych po 1945 roku i opisanie i sfotografowanie 60 obrazów. Do zbiorów dziedzictwa Ormian Polskich należą też książki, naczynia liturgiczne i zabytkowe ornaty i kapy, które znajdują się w Gdańsku, w kościele pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła. Spis ornatów i kap został wykonany przez dr Beatę Biedrońską-Słotę z Muzeum Narodowego w Krakowie.

Wyposażenie kościoła, naczynia liturgiczne i obrazy zostały spisane i sfotografowane przez Ewę Abgarowicz przy wielkiej pomocy Arkadiusza Staniszewskiego.

W maju 2006 r. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym - powołana przez Prymasa Józefa Glempa Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich. Fundacja ma za zadanie ochronę, konserwację i zarządzanie powierzonymi przedmiotami. W celu pozyskania środków zgłoszono do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji 2 programy, które jako Umowy zostały zatwierdzone do realizacji do końca 2006 roku:

- Umowa nr 370/ZKMN między MSWiA i Polskim Towarzystwem Ludoznawczym Oddział we Wrocławiu dot. zadania nt. "Konserwacja zgromadzonych archiwaliów Ormian Polskich"
- Umowa nr 6/MniE/2006 między MSWiA i Fundacją dot. zadania nt. "Ochrona Spuścizny Ormian Polskich".

We wrześniu 2006 zgłoszono do MSWiA 3 zadania planowane na rok 2007:

- "Działalność bieżąca Fundacji".
- "Pamięci abp ormiańskiego Józefa Teodorowicza u progu 70 rocznicy Jego śmierci".
- "Digitalizacja zasobów rękopiśmiennych znajdujących się w zbiorach Fundacji".

Mamy nadzieję, że zadania te zostaną zatwierdzone przez MSWiA i uzyskamy potrzebne środki.

W ramach realizacji bieżących zadań podpisano umowy o dzieło i zlecenia z wybitnymi specjalistami: konserwatorami zabytków i historykami z Archiwum Głównego Akt Dawnych, którzy w ramach tych umów wykonują konsultacje, ekspertyzy i oceny wartości historyczno-archiwalnej części starodruków i rękopisów. Pobrano próbki w celu wykonania badań bakteriologicznych i mykologicznych.

Anna Thomme z PPKZ Pracowni Konserwacji Książek i Archiwaliów Torunia dokonała przeglądu i podziału wszystkich elementów zbioru (woluminów i dokumentów) pod względem możliwości zastosowania dezynfekcji przez gazowanie i innych metod konserwatorskich (dezynfekcji). W wyniku 3-tygodniowej pracy wybrano ok. 200 woluminów (rękopisów, starodruków, opraw pergaminowych, opraw ze skóry garbowanej i pojedyncze karty z iluminacjami), które w 13-tu kartonach zostały zawiezione przez Jana Abgarowicza do PPKZ S.A. do Torunia. Pozostała część zbiorów została przygotowana do dezynfekcji w komorze próżniowej gazem sterylizacyjnym S-9 w Muzeum Pałacu w Wilanowie.

Przygotowanie do gazowania polegało na przepakowaniu wszystkich elementów zbioru do odpowiednich, umożliwiających dobrą penetrację gazu, oznakowanych pojemników, ponownym spisaniu i przygotowanie list do przekazania zbiorów do Wilanowa. Dokumenty luźne zostały umieszczone w teczkach wykonanych z brylistu. Prace wykonywali Ewa Abgarowicz, Krystyna Ohanowicz, Jan i Agnieszka Abgarowicz i Maciej Bohosiewicz. W ten sposób przygotowano 53 kartony (w tym 5 kartonów destruktywów) i 17 skrzynek, które przewiózł do Wilanowa Jan Abgarowicz z synem Frankiem i znajomymi.

W czasie nieobecności zbiorów pomieszczenie magazynowe zostało wysprzątane i zdezynfekowane. Obrazy należące do zbioru zostały ponownie oczyszczone z kurzu. Pracę wykonali: Krystyna Ohanowicz, Franek Abgarowicz i Kuba Kopczyński.

Obiekty dezynfekowane w komorze gazowej po 2 tygodniach zostały przywiezione do magazynu.

Dezynfekcja "mokra" w Toruniu trwała 2,5 miesiąca. 21 października Jan Abgarowicz przywiózł z Torunia oddaną tam część zbiorów. Rozpoczęto również prace nad fotografiami, tzn. zlecono Romanowi Stasiukowi z Akademii Sztuk Pięknych zdigitalizowanie 500 szt. wytypowanych fotografii. Są to głównie zdjęcia z okresu międzywojennego lub późniejsze o których nic nie wiadomo. Pozostałe będą digitalizowane sukcesywnie po skompletowaniu sprzętu.

Dotychczasowy brak informacji na temat działalności Fundacji wynikał z konieczności wykonania w określonym terminie prac związanych z dezynfekcją, a więc zabezpieczeniem obiektów przed dalszym niszczeniem (wiele książek i dokumentów było zagrzybionych) oraz załatwianiem spraw organizacyjnych np. zdobywanie funduszy, znalezienie odpowiednich fachowców, ustalenie zakresu prac. Nie wspominałyśmy o nie najlżejszej pracy fizycznej przy kilkakrotnym przepakowywaniu całego księgozbioru.

W najbliższym czasie przewidujemy rozpakowanie i porządkowanie książek i czasopism zgodnie z wymaganiami dla księgozbiorów i właściwym skatalogowaniu. Prace te będą wymagały wiele czasu, więc zwracamy się z prośbą do wszystkich, którzy dysponują wolnym czasem i mogliby nam pomóc o zgłoszenie się.

Zapewniamy ciekawą przygodę. Terminy spotkań w archiwum prosimy uzgadniać z Ewą Abgarowicz. Tel. 022 794 80 80 lub 606 784 928.

Zarząd Fundacji

Ewa Abgarowicz

Jan Abgarowicz

Krystyna Ohanowicz-Adamska